

Usputna stanica

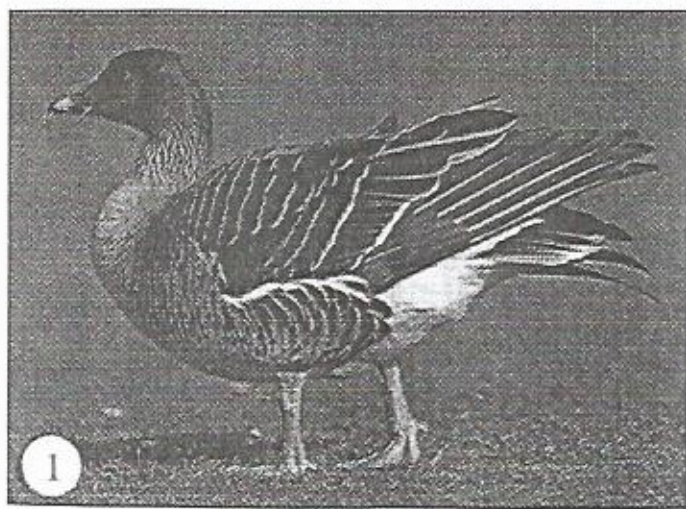
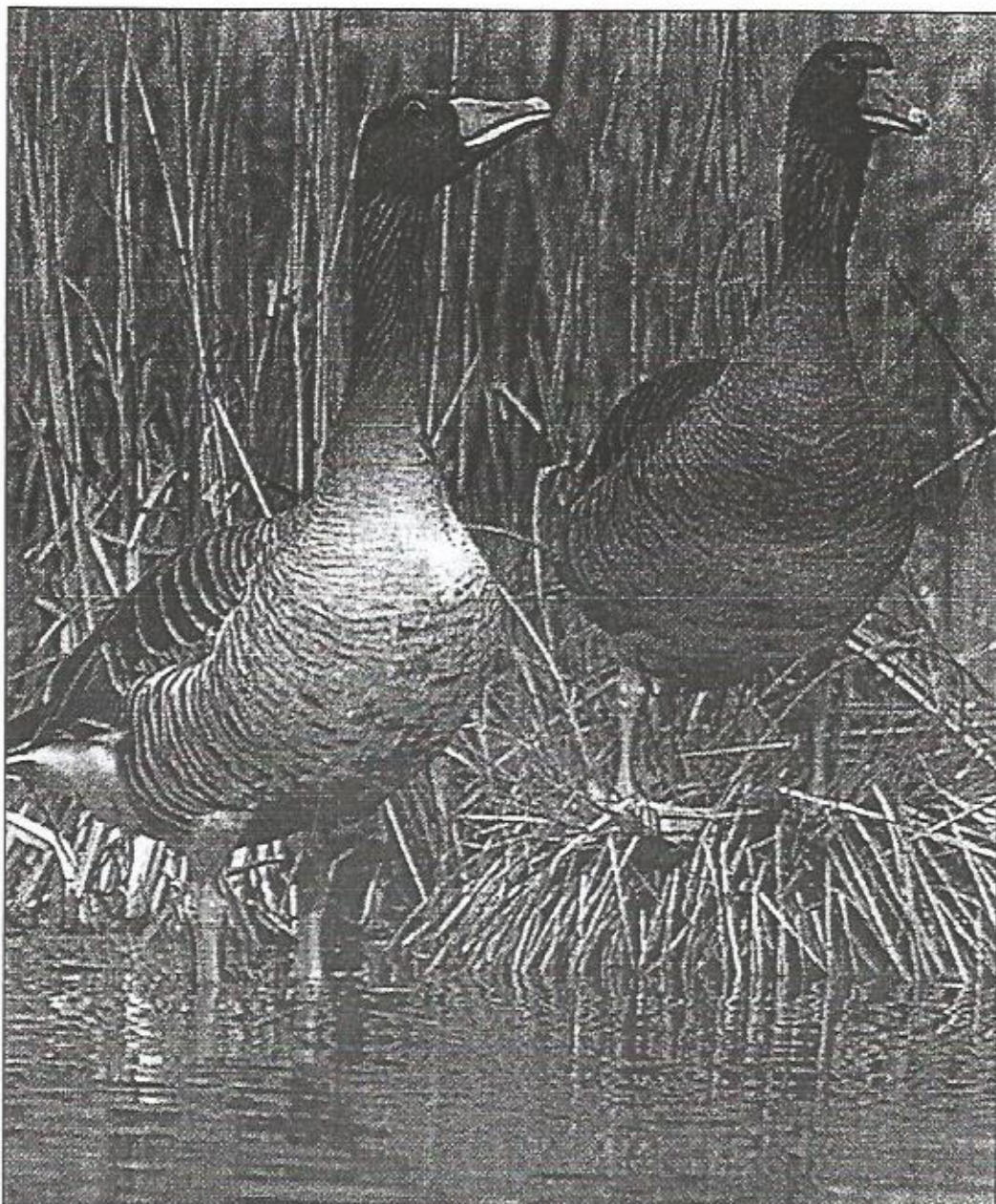
Od pet vrsta divljih gusaka, koje su registrovane na području Bosne i Hercegovine, nijedna ovdje ne gnijezdi (niti je ikada gnijezdila), već su bilježene pri selidbi, rjede na zimovanju

Piše: Velid Delić

Zar ima veće radosti za lovce, koji se nadu kasne jeseni u lovu na sitnu divljač, već kad im iz daljine do ušiju dopre prodorno glasanje divljih gusaka, koje se na dalekom putu ka jugu spuštaju i zadržavaju u dolinama naših rijeka, oko većih stajaćica, i tek ozelenjenim, ozimim usjevima zasijanim, poljima.

Lov na guske ima svoje posebne čari, naročito kada kraljolik zabijeli sniježnim pokrivačem, pa se siluete gusaka, na tlu ili vodi, ističu i u lovčevom oku čine krupnijim od svoje prirodne veličine. Teško im se približiti, pa velika razočarenja lovac doživljava pucajući na tek poletjele guske s veće udaljenosti od 40 metara. Bolji se uspjeti u lovu postižu čekajući ih (dobro maskiran) na preletu, kada obično u prvi sumrak lete i kruže veoma nisko, oko mjesta gdje će zanočiti.

Od pet vrsta divljih gusaka, koje su registrovane na području Bosne i Hercegovine, nijedna ovdje ne gnijezdi (niti je ikad gnijezdila), već su bilježene pri

selidbi, rjede na zimovanju.

Tri se vrste redovno pojavljuju (guska glogovnjača, lisasta guska i divlja guska), a dvije su (mala guska i crvenovrata guska) neredovni i rijetki zimski gosti.

1. Guska glogovnjača - *Anser fabalis* (Latham)

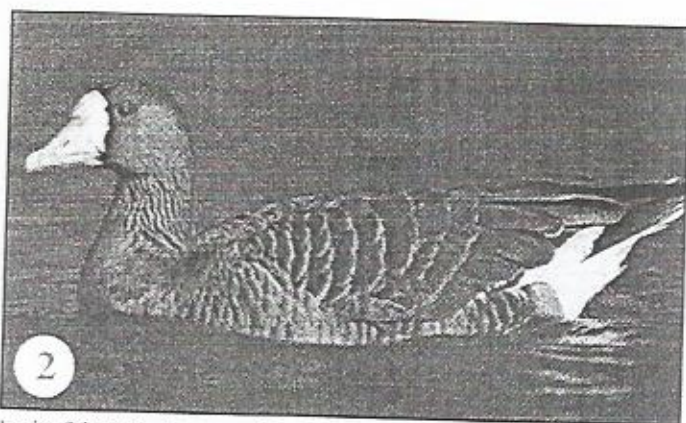
Njemački: Saatgans

Guska glogovnjača dolijeće na naše prostore za jesenske seobe u oktobru i novembru, obično u većim jatima. Nakon kraćeg zadržavanja, većina odleti ka jugu, a neka manja jata zadrže se i zimi, što je

potvrđeno na Hutovom Blatu, dolini i delti Neretve, a za blagih zima u međuriječju Save i Bosne. Ranijih godina su ove guske češće vidane u dolinama Spreče, Pounju, donjem toku Ukrine i Vrbasa.

U pojedinim je godinama prelet intenzivniji, što je uočeno na našim prostorima od 1949. do 1963. godine. Otada je opaženo (iz godine u godinu) da joj brojnost opada.

Većinom prezimljuje na evropskom jugu, najčešće na Pirinejskom poluotoku. Na povratku, naše prostore prelijeću jata glogovnjača, u visokom letu bez zadržavanja, od

Jugoslavije, divlja guska je zabilježena kao (malobrojna) gnijezdarica u južnoj Makedoniji, Slavoniji i Vojvodini. Međutim, dosta je brojna gnijezdarica u umjerenom sjevernom pojasu kontinenta, ali je (kao i kod ostalih gusaka) nedavno za selidbe opaženo opadanje brojnosti.

**4. Mala guska -
*Anser erythropus L.***

Njemački: Zwerggans

Mala guska je kod nas rijetka zimovalica. Nešto je manja od lisaste guske, inače joj je veoma slična, samo što oko očiju ima žuti obrub i nešto crvenkastiji kljun.

Zimi je promatrana u nekoliko navrata 1954. i 1966. godine, kada su dva primjerka ovih ptica i ulovljena. Jedan u dolini Neretve kod Metkovića (1954), a drugi u lovištu "Hutovo Blato", na rijeci Krupi (1966). Dermopreparati odstrijeljenih ptica, s potrebnim zabilješkama, pohranjeni su u tamošnje zbirke.

Nalaz male guske

**5. Crvenovrata guska -
Branta ruficollis
(Pallas)**

Njemački: Rothalsgans

Pojavljivanje ove vrste na području naše zemlje zabilježili su stariji autori, objavljujući u Glasniku Zemaljskog muzeja Sarajevo tadašnja svoja dosta rijetka i oskudna zapažanja.

Prema nešto novijoj literaturi, par ovih gusaka ulovljen je 6. januara 1954. kod Gruda i pohranjen u Dubrovačkom muzeju.

U zbirci lovišta "Hutovo

Blato", na Karaotoku kod Čapljinice, nalazio se 1964. dermopreparat ove ptice bez podataka o datumu odstrela.

Crvenovrata guska gnijezdi u malim kolonijama, na sjeverozapadu Sibira, u tundri blizu obale, često uz gačastog mišara (*Buteo lagopus*), koji, također, gnijezdi na tlu.

Zimuje većinom u jugozapadnoj Aziji, rjeđe na evropskom jugu.

kraja februara do prve dekade marta.

Guska glogovnjača je gnijezdarica sjeverne Skandinavije, Finske i Rusije, u močvarnom biotopu okruženom jezerima, ribnjacima i malim otocima, s obiljem trave na obalama. Na gniježdenju je dosta brojna i neznatno ugrožena. Izvodi jedno leglo, u junu nese pet do šest jaja. Prehranu joj uglavnom čine biljke, sjemenke, zatim vodene životinje.

**2. Lisasta guska -
*Anser albifrons (Scopoli)***

Njemački: Blessgans

Malo je manja od prethodne vrste, ali za lovčevu oko privlačna zbog karakterističnih crnih pruga na svjetlosivom trbuhu, izrazito bijelog čela (lise) i upadljivo ružičastog kljuna.

Njezin dolazak u naše krajeve obično se podudara s jačim zahlađenjima i sniježnim padavinama (decembar - januar). Dolijeće u manjim jatima od guske glogovnjače, a opadanje njenog broja opaženo je još krajem šezdesetih godina. Kod nas je većinom preletnica, manje zimovalica. Na proljetnoj seobi se vida u prvoj polovini marta.

Lisasta guska gnijezdi na dalekom sjeveru (Arktik) u biotopu močvarne tundre s jezerima. Od aprila do oktobra živi u području gniježdenja. Od sredine maja do juna nese šest do devet jaja. Hrani se uglavnom močvarnim biljem i vodenim životinjama.

Zimuje dijelom na zapadnim, a većinom na južnim evropskim područjima, sporadično i drugdje.

**3. Divlja guska -
*Anser anser L.***

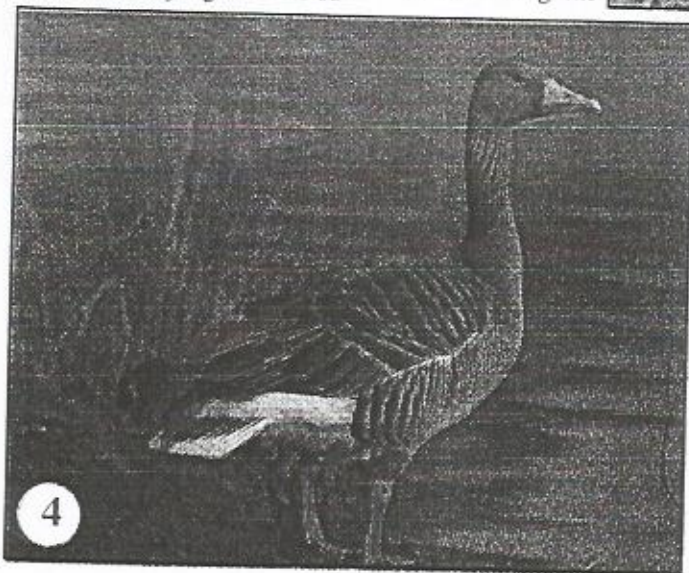
Njemački: Graugans

Pri selidbi, kao preletnica naših krajeva, opažena je tokom novembra, a na povratku od sredine februara do početka marta. Najčešće dolazi u manjim jati-

ma, od petnaestak jedinki. Kratko, ali rijetko se kod nas zadržava, a još rjeđe malobrojne prezime.

Ova vrsta, u odnosu na druge guske, ima najširi gniježdilni areal u Evropi (Island, Škotska, obale Norveške, baltičke obale Švedske i Finske, Danska, Njemačka, baltički otoci, Poljska, Češka, Mađarska, istok Balkana, jug biv. SSSR-a). Gnijezdi u močvarnom staništu, uz veće stajačice bogate vodenom florom i faunom. Nese pet do šest jaja, od kraja marta do početka aprila, živeći u području gniježdenja do oktobra. Zimuje većinom u zoni zapadnog Sredozemlja, mjestimično i drugdje.

Zanimljiva je pojava jata od 12 jedinki divljih gusaka što su

se, drugom polovinom februara 1985. - za vrijeme ciče zime - zatekle u okolini Odžaka. Tada je (17.2.) odstrijeljen primjerak - predvodnik jata - (mužjak) koji je bio obilježen poširokim, crvenim okovratnikom s brojem 43, a na nozi prstenom: Praha A - 6000, Sedlec, Breclav, ČSSR. Nalaz je prijavljen Ornitološkom zavodu Zagreb i objavljen u stručnom časopisu (godišnjaku) LARUS.

Prema podacima o kartiranju gnijezdarica na području biv.

u bosanskoj Posavini potiče od 22. februara 1985. kada je odstrijeljen jedan mužjak, u blizini ušća Bosne u Savu, čiji je dermopreparat pohranjen u zbirku dr. Ongluza Alajbegovića u Odžaku.

Mala guska gnijezdi na sjeveru Skandinavije, u stjenovitom i šumovitoj tundri gdje rastu patuljaste breze i polarne vrbe. Krajem maja ili početkom juna nese četiri do pet jaja. Zimuje na više područja u jugoistočnoj Evropi i Aziji.